

Roma-schakelproject Zuidoost

Voortgangsrapportage schooljaar 2005/2006

Marijke Kaatee
coördinator Roma-project

Oktober 2006

Inhoudsopgave	blz.
Inleiding	5
Doorstroom naar voortgezet onderwijs	5
Schooljaar 2005/2006.....	6
Werven leerkracht	6
Curriculumontwikkeling.....	7
Leerlingen	7
Stagnatie en weer vlottrekken	8
Roma-Zorgbreedtenetwerk.....	8
Landelijk netwerk Sinti, Roma en woonwagenbewoners	9
Kerngroep Onderwijs Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma	9
Expertmeetings Buitenlandse Zaken.....	10
Conclusies en aanbevelingen	11

Inleiding

Het Roma-project is in schooljaar 1998/1999 gestart in Amsterdam Zuidoost. Het project is opgezet door het Stadsdeel met als algemene doelstelling het bevorderen van de schoolgang van leerplichtige Roma-kinderen.¹ Het Stadsdeel is initiator van dit project vanuit de regiefunctie lokaal onderwijsbeleid en is betrokken vanuit de wettelijke verplichting leerplicht.

Het project is gestart in de dependance van Basisschool Achtsprong, één van de scholen van de Stichting Bijzonderwijs. De projectcoördinatie werd in de periode 1998/2001 uitgevoerd door Stadsdeel Zuidoost. Vanaf 2001/2002 wordt de projectcoördinatie uitgevoerd door het Projectenbureau Primair Onderwijs Zuidoost. In schooljaar 2002/2003 is door de stadsdeelraad Zuidoost een motie aangenomen over de voortzetting van het Roma-project na augustus 2004. Na deze doorstart is het project een bekende voorziening geworden in Zuidoost en komen er meer en meer leerplichtige Roma-kinderen. De doorstroom naar het voortgezet onderwijs is al jaren een probleem en wordt nijpender naarmate blijkt dat leerlingen zelf graag willen en hier vanwege de extra inspanningen in het project cognitief ook toe in staat zijn.

Doorstroom naar voortgezet onderwijs

In de voortgangsrapportage 2003/2004 van het Roma-project is aangegeven dat het project herhaaldelijk heeft gemerkt dat overdracht van basisschool naar voortgezet onderwijs zelden mogelijk is. Leerlingen die de basisschool moeten gaan verlaten hebben nog onvoldoende zelfvertrouwen om naar het voortgezet onderwijs te gaan, ten dele omdat zij en hun ouders het fenomeen voortgezet onderwijs niet kennen en deze scholen dus nog nooit van binnen hebben gezien of weten wat voor soort onderwijs daar gegeven wordt. De leerlingen die het betreft zitten in groep 7 en 8. Zij zijn de eerste kinderen uit hun gemeenschap die de overstap zullen moeten gaan maken naar het voortgezet onderwijs. Bij de groep Roma-leerlingen die het betreft ontbreekt een pedagogisch thuis klimaat dat is gericht op het met succes doorlopen van onderwijs. Weliswaar wordt nu de omslag gemaakt bij leerlingen op de basisschool, dat betekent niet dat de doorstroom naar het voortgezet onderwijs daarmee vanzelfsprekend wordt. Landelijk is het bekend dat Roma-ouders de maatregelen die worden genomen om hun kinderen naar school te laten gaan, vaak zien als een inperking van hun leefruimte en een poging hen te dwingen hun eigenheid op te geven. Met name voor kinderen ouder dan 11 jaar heeft men opvattingen die op gespannen voet staan met datgene dat leerplichtwetgeving beoogt. In Roma-gezinnen in Amsterdam Zuidoost leeft de opvatting dat meisjes en jongens jong moeten trouwen en kinderen krijgen. Voor meisjes geldt dat zij op hun elfde en twaalfde jaar al op een huwelijk worden voorbereid. Voor jongens geldt dat zij op hun dertiende of veertiende jaar moeten trouwen.

Met de schakelklas wordt getracht een ommezwaai in denken te bewerkstelligen door ouders en leerlingen in contact te brengen met het voortgezet onderwijs.

In een overleg met enkele Roma-ouders, de portefeuillehouder Onderwijs Zuidoost, de projectcoördinator van het Roma-project, het hoofd Leerplicht Zuidoost en de directeur van basisschool Achtsprong, hebben ouders aangegeven onder bepaalde voorwaarden een voorzichtige stap voorwaarts te willen maken.

¹ De Roma-gemeenschap in Amsterdam Zuidoost vormt een bijzondere groep Roma. Afgezien van het feit dat het een groep Roma betreft die eeuwenlang zonder enige vorm van onderwijs heeft geleefd, hebben zij ook geen contacten met andere instanties of hun vertegenwoordigers. Doorgaans hebben gemeenten in Nederland met woonwagendwoningbewoners of zigeuners in de gemeenten een OWWZ-consulent. Zo'n OWWZ-consulent bezoekt de gezinnen thuis of in de wagen en verzorgt een programma dat lijkt op de programma's die worden verzorgd in de Voorschool. Ouders en kinderen raken zo al vertrouwd met leren en onderwijs en worden begeleid naar andere instellingen. Amsterdam vormt hierop een uitzondering. In de afgelopen jaren zijn er relaties met de gezinnen opgebouwd door basisschool Achtsprong en schoolarts en schoolverpleegkundige van de GG&GD. Belangrijk in dit verband is de notie dat het vertrouwen is ontstaan en heeft kunnen groeien, doordat de gezinnen al jaren met dezelfde leerkracht, arts en verpleegkundige te maken hebben. Dit in tegenstelling tot andere instellingen of instanties, waar ouders of kinderen herhaaldelijk met nieuwe gezichten werden geconfronteerd.

Het overleg had een duidelijk onderhandelend karakter en door ouders werd klip en klaar gesteld dat men uitsluitend toestemming zou willen verlenen, mits het een voorziening betreft die zich bevindt in de H-buurt en plaatsvindt met de huidige bezetting van mensen (omdat men daar vertrouwen in heeft).

De angst voor het onbekende, nieuwe mensen en nieuwe instituties, angst voor de grote boze buitenwereld en angst voor drugs en prostitutie lijken hierbij doorslaggevend te zijn. Zolang de kinderen die het betreft maar onder het 'wakend oog' van de ouders op school gaan, dat wil zeggen, dicht in de buurt, wil men het proberen.

Het gesprek werd afgesloten met de opmerking door een van de ouders 'wij kennen in onze gemeenschap een gezegde: 'Als beiden een half brood geven, komen we zo ook tot een heel brood'.' Dit overleg heeft ertoe geleid dat een projectvoorstel is geschreven en ingediend voor de zomervakantie in 2005.

Schooljaar 2005/2006

Direct na de zomervakantie meldden zich leerlingen voor de Schakelklas. Toen was er echter nog geen toestemming verleend voor dit project, zodat de leerlingen niet konden worden geplaatst in de Schakelklas. Ouders van de leerlingen waren boos en voelden zich niet serieus genomen. Er waren bij hen verwachtingen gewekt.

In september werd toestemming verleend. Vanaf dat moment konden de voorbereidende werkzaamheden worden gestart.

Werven leerkracht

De werving voor een leerkracht is meteen van start gegaan op het moment dat toestemming voor het project is verleend. September is echter een moeilijk moment om met de daadwerkelijke werving te beginnen. Weliswaar is er ruimschoots vóór die tijd al hier en daar geïnformeerd en zijn de besturen benaderd voor potentiële kandidaten, geen van de leerkrachten die de projectcoördinator op het oog heeft gehad, bleek opgewassen tegen de onzekerheid of het project nu wel of niet zou doorgaan, en heeft voor of nog in de zomervakantie een andere baan aanvaard.

De werving moest opnieuw van start. Via via zijn kandidaten benaderd waarvan bekend was dat zij over de pedagogische en didactische kwaliteiten beschikken die nodig zijn en bovendien sociaal intelligent zijn om zich staande te houden in de Roma-gemeenschap. Met de kandidaten zijn verkennende gesprekken gevoerd in de maanden oktober en november. Geen van de benaderde kandidaten was bereid de huidige functie te verruilen voor de functie van leerkracht van de Schakelklas Roma of de Roma-klas op de basisschool. Ten dele is het de onzekere positie van het project een factor van betekenis.

In december is daarom besloten de Onderwijs BV in te schakelen. De Onderwijs BV bemiddelt en begeleidt onderwijsmedewerkers en functioneert als een uitzendbureau voor onderwijzend personeel. In januari heeft de Onderwijs BV drie kandidaten doorgegeven waarmee gesprekken zijn gevoerd. Kandidaat A heeft aangegeven alleen de sollicitatie voort te zullen zetten, mits er gesproken wordt over het niet-zelfstandig verantwoordelijk zijn voor de Roma- of Schakelklas. Het werk wordt te zwaar en te moeilijk ingeschat om zonder meer aan te vangen. Kandidaat B toonde interesse, maar had tegelijkertijd nog twee andere aanbiedingen lopen en heeft zich na verloop van tijd teruggetrokken omdat de uitslag één van deze sollicitaties positief bleek te zijn.

Uiteindelijk is de procedure met kandidaat C doorlopen en dit heeft geresulteerd in een tijdelijke aanstelling via de Onderwijs BV.

Curriculumontwikkeling

Het curriculum is opgespitst in negen perioden van vier weken waar thema's centraal staan en waar de algemeen vormende vakken aan worden gekoppeld. *PrOmotie* is daarbij de methode die richtinggevend is. Deze methode is ontwikkeld voor het praktijkonderwijs. Verder is gebruik gemaakt van *Ik en de Ander* en andere (software) programma's gericht op het ontwikkelen van sociale competentie. De curriculumontwikkeling is meteen van start gegaan.

Voor de thema's die tussen februari en juni stonden gepland, zijn leraarskaarten, leerlingenkaarten en hulpmiddelen ontwikkeld voor de leerkracht. Software is geïnstalleerd op de computers en het lokaal is ingericht. Het skelet van het curriculum is uitgangspunt voor de verdere invulling en uitvoering. Zo moesten excursies worden gepland en afspraken worden gemaakt door de leerkracht. Voor simulatie en assessment wordt het lokaal iedere keer thematisch ingericht. Zo wordt een hoek van het lokaal bijvoorbeeld ingericht als winkel bij het thema 'winkel'. Op deze manier krijgt deze hoek telkens een andere functie, afhankelijk van het thema dat centraal staat in de periode.

Leerlingen

Van een enkele leerling is bekend dat het niet meteen starten na de zomervakantie niet goed heeft uitgepakt. Van één leerling is bekend dat hij is gaan zwerven. In november is hij in de crisisopvang terechtgekomen. Dit is bij toeval bekend geworden bij de projectcoördinator. Voor deze leerling bleek de Schakelklas geen optie meer. Vier leerlingen zijn de eerste drie weken na de zomervakantie dagelijks op school geweest om te informeren of ze al in de schakelklas terecht konden. Vervolgens zijn ze niet meer gezien.

Pas tegen het einde van het schooljaar is opnieuw contact gelegd met twee leerlingen die lang thuis hebben gezeten. Zij zijn alsnog op school aangemeld.

Door de directeur van de school zijn deze leerlingen in reguliere groepen geplaatst.

De rol van de ouders bij het naar school gaan van kinderen uit de Roma-gemeenschap is van cruciaal belang. Het gaat om het opbouwen van vertrouwen in hun eigen kinderen. Succesindicatoren voor het bouwen aan vertrouwen zijn:

- Stabiliteit van het project (doen wat je belooft);
- Brede deskundigheid van de leerkrachten;
- Altijd dezelfde gezichten (geen job-hoppers);
- Openheid en eerlijkheid (geen verborgen agenda's);
- Respectvolle en zorgzame benadering (gelijke gesprekspartners).

Het vertrouwen dat voorzichtig is opgebouwd gedurende de periode dat de leerlingen op de basisschool zaten is in een relatief korte tijd verdampt. Het wordt de schoolleiding en de projectcoördinator aangerekend dat het schakelproject niet meteen na de vakantie van start ging. Ouders waarvan we wisten dat ze hun dochter of zoon toch liever niet naar school laten gaan, zijn direct na de vakantie bevestigd in hun opvatting.

Stagnatie en weer vlottrekken

Tussen projectleiding en schoolleiding zijn ook knelpunten ontstaan, waardoor de voortgang van het project is gestagneerd. Vanwege een opeenstapeling aan tegenslagen, acties vanuit verschillende gremia richting de kwetsbare doelgroep en de repercussies die dit heeft op de school, is het essentiële vertrouwen tussen projectcoördinator en directeur van de school ondermijnd. Dit leidde tot verschillen van inzicht met betrekking tot de plaatsing van leerlingen in de Schakelklas, het doel van de schakelklas, de werkwijze in de klas, de verantwoordelijkheid ten aanzien van leerlingen, de contacten met Leerplicht en de bespreking van leerlingen in de Zorgbreedtecommissie.

Tussen maart en juli zijn op verschillend niveau gesprekken geweest om het project vlot te trekken. Uiteindelijk heeft het ertoe geleid dat om het geschonden vertrouwen te herstellen, het bestuur van de school, Bijzonderwijs, een mediator heeft aangesteld en mediationgesprekken heeft georganiseerd voor de projectcoördinator en de directeur van de school.

Deze gesprekken hebben ertoe geleid dat de lucht is geklaard, het vertrouwen is hersteld en er nieuwe afspraken zijn gemaakt, uitgangspunten zijn herijkt en nieuwe communicatielijnen zijn gevormd. Zo zullen voortgangsbesprekingen plaatsvinden in aanwezigheid van de voorzitter van het bestuur van de school en de directeur van het Projectenbureau.

Roma-Zorgbreedtenetwerk

Het Roma-Zorgbreedtenetwerk is opgericht door de projectcoördinatie ten behoeve van de Roma-gemeenschap en kinderen uit de gemeenschap die deelnamen aan het Roma-project op de basisschool. Dit bestaande netwerk wordt voortgezet ten behoeve van het Roma-schakelproject. Het netwerk wordt gevormd door de schoolarts en schoolverpleegkundige van de GG&GD, Jeugdzorg (JAT), de leerplichtambtenaar van het Stadsdeel, een vertegenwoordiger van Justitie in de Buurt, een vertegenwoordiger van de Raad voor de Kinderbescherming, de leerkracht en de directeur van basisschool Achtsprong, een collegiaal consulent van een school voor speciaal basisonderwijs, een schoolbegeleider en een Roma-expert van het Instituut voor multiculturele ontwikkeling Forum. De projectcoördinator organiseert het netwerk, zit het netwerk voor en stelt de agenda samen in overleg met de samenwerkingspartners.

De doelstelling van het netwerk is:

- Alle instanties met elkaar in contact brengen die op een of andere wijze betrokken zijn bij de Roma-gemeenschap in Zuidoost;
- Inventariseren knelpunten;
- Samen zoeken naar oplossingen voor de knelpunten;
- Bespreken welke verantwoordelijkheid bij welke instantie begint en eindigt en welke instantie het vervolgens overneemt;
- Elkaar kunnen aanspreken op verantwoordelijkheden;
- Case- en ketenmanagement bewerkstelligen.

In schooljaar 2005/2006 is de Zorgbreedtecommissie slechts twee keer effectief bij elkaar geweest. Verschil van inzicht over het case- en ketenmanagement vormde een belangrijke hindernis om vol-tallig te overleggen. De school was zo voorzichtig met het naar buiten brengen van gevoelige informatie, dat er geen leerlingen of gezinnen meer werden voorgedragen om te bespreken. De school vreesde dat er door de samenwerkingspartners actie zou worden ondernomen waardoor het vertrouwen tussen ouders en school wellicht gehinderd kon worden. Daarnaast waren er personeelwisselingen bij de samenwerkingspartners, waardoor het vrijmoedige praten onder druk kwam te staan. Het doel en nut van het overleg moesten worden herijkt en de nieuwe partners moesten worden bijgepraat.

Landelijk netwerk Sinti, Roma en woonwagenbewoners

De projectcoördinator neemt deel aan het netwerk dat wordt georganiseerd door het Katholiek Pedagogisch Centrum (KPC). Het Ministerie van OC&W heeft het KPC de regiefunctie toebedeeld waar het gaat om het onderhouden van contacten tussen de diverse consultants OWWZ (Onderwijs aan woonwagenbewoners en zigeuners). Alle gemeenten in Nederland met woonwagenbewoners of zigeuners in de gemeenten, hebben een OWWZ-consulent aangesteld. Amsterdam vormt hierop helaas een uitzondering.

Binnen het OWWZ nemen de Roma een bijzondere plaats in. Bekend is dat met name bij deze groep de aandacht voor onderwijs hard nodig is. Het OWWZ-project heeft de behoefte aan specifieke deskundigheid rond Roma en in het verlengde daarvan Sinti (hier is al een naar verhouding langere onderwijstraditie) vertaald in het opzetten en ondersteunen van een netwerk rond Sinti en Roma.

Het netwerk stelt zich ten doel deskundigheid en ervaringen uit te wisselen. Ook biedt het netwerk de mogelijkheid beleidsaanbevelingen te leiden naar beleidsmakers die onderdeel uitmaken van het netwerk, of beleidsaanbevelingen via de projectcoördinatie naar het Transferpunt Onderwijs-achterstanden en de departementen door te spelen. Het netwerk bestaat onder andere uit regionale consultants, beleidsadviseurs van gemeenten, een adviseur van Forum en vertegenwoordigers van departementen. Het netwerk komt drie keer per jaar bij elkaar.

Kerngroep Onderwijs Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma

Tijdens de Duitse bezetting van Nederland in de Tweede Wereldoorlog is de Sinti- en Roma-gemeenschap zwaar getroffen. De Nederlandse regering erkent achteraf tekortkomingen in het rechtsherstel van de Sinti- en Romagemeenschap. Daarom heeft zij € 14 miljoen beschikbaar gesteld. Geld dat de Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma beheert en dat bedoeld is voor individuele uitkeringen én collectieve projecten ten bate van de Sinti- en Roma-gemeenschap. De aanvragen voor de individuele uitkeringen zijn inmiddels afgehandeld. Momenteel financiert de Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma (SRSR) alleen nog projecten ten behoeve van de Sinti- en Roma-gemeenschap. Deze projecten worden onder andere door de Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma, vertegenwoordigers uit de Sinti- en Roma-gemeenschap en overige deskundigen opgezet en uitgevoerd.

Uit onderzoeken van de Anne Frank Stichting (2004) en een door de SRSR uitgevoerde inventarisatie, wordt bevestigd dat achterblijvende schoolprestaties landelijk een serieus probleem zijn bij Sinti en Roma. Een probleem dat door de Sinti- en Roma-gemeenschap wordt onderkend en waarvoor men graag oplossingen ziet. Het opheffen van de gesignaleerde onderwijsachterstand heeft voor de SRSR dan ook prioriteit.

In de eerste maanden van 2005 heeft de Stichting zich georiënteerd op een andere werkwijze. In deze oriëntatie is ook de projectcoördinator van het Roma-project Zuidoost gevraagd mee te denken over mogelijk activiteiten, organisaties en personen die een rol kunnen krijgen in het door de SRSR op te stellen activiteitenplan 2005-2007. Er zijn op basis van de oriëntatie door de SRSR vijf gebieden gekozen waarvoor een kerngroep moest worden geformeerd, die zou gaan optreden als adviesorgaan van het bestuur. Onderwijs is één van de kerngroepen en de projectcoördinator is gevraagd deel te nemen aan deze kerngroep.

De kerngroep Onderwijs heeft gedurende de schooljaren 2004/2005 en 2005/2006 de eerste aanzet gegeven voor projecten die de onderwijsachterstand van Sinti- en Roma-kinderen verkleinen. In een eindrapportage wordt het bestuur van de Stichting Rechtsherstel Sinti en Roma aanbevolen zich op een aantal knelpunten te richten zoals het bevorderen van onderwijsassistenten op basisscholen uit de doelgroep met als doel de onderwijsdeelname te vergroten. Verder zou er meer aandacht moeten zijn om Roma-kinderen bij voorschoolse activiteiten te betrekken met als doel ontwikkelingsstimulering en voorbereiding op deelname peuterspeelzalen. Tot slot is het van belang dat de lokale overheid erop wordt gewezen dat jongvolwassen Roma veelal een zelfstandig ondernemerschap ambiëren, maar de weg niet weten te vinden die zij moeten afleggen voordat zij als ondernemer kunnen gaan starten. Voorts is dat zelfstandig ondernemerschap vaak ingegeven vanwege een gevoel van uitsluiting. Het ontwikkelen van voortrajecten loopbaanoriëntatie zijn voor de doelgroep wezenlijk. Vaak hebben zij geen inzicht in wat voor mogelijkheden er zijn, hebben zij geen inzicht in eigen kunnen, is er sprake van zelfoverschatting of -onderschatting.

Expertmeetings Buitenlandse Zaken

De expertmeetings worden belegd in overleg met de Landelijke Sinti-organisatie en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De projectcoördinator van het Roma-project Zuidoost is uitgenodigd deel te nemen aan deze expertmeetings als onderwijsadviseur. Bij de uitnodiging van experts is het streven het gezelschap een afspiegeling te laten zijn van het werkveld dat zich bezighoudt met de problematiek van Sinti en Roma in Nederland. Het doel van de bijeenkomsten is tweeledig.

Nu een aantal Midden- en Oost-Europese landen is toegetreden tot de Europese Unie, is de belangstelling voor de situatie van Sinti en Roma op Europees niveau toegenomen. De bijeenkomsten hebben ten doel de situatie in Nederland in kaart te brengen en verbeterpunten aan te wijzen. De ministeries van Justitie, Buitenlandse Zaken en Onderwijs nemen deel aan de expertmeetings, zijn zeer geïnteresseerd in de Roma-projecten in Amsterdam Zuidoost en volgen de ontwikkelingen nauwgezet.

Conclusies en aanbevelingen

Met het Roma-project is vanaf schooljaar 2003/2004 aangetoond dat als aan alle voorwaarden wordt voldaan, dat wil zeggen dat er met een weloverwogen onderwijskundig beleid, een zeer deskundige leerkracht, een aangepast en op resultaat gericht onderwijsprogramma en een goed onderwijskundig klimaat, veel bereikt kan worden. Het Roma-schakelproject heeft zich nog niet kunnen bewijzen, maar ook hier geldt dat als aan de randvoorwaarden wordt voldaan op termijn goede resultaten verwacht mogen worden.

Het zelfvertrouwen van leerlingen is versterkt door het Roma-project. Dit gegeven is uitgangspunt voor het Roma-schakelproject. Voor een aantal leerlingen geldt dat zij dolgraag een overstap naar het voortgezet onderwijs willen maken, maar dat zij moeten opboksen tegen de reserves die hun ouders bij deze vorm van onderwijs hebben. De leerkracht, schoolleiding en projectcoördinator moeten slim, begripvol, flexibel, creatief en vindingrijk opereren om leerlingen bij te staan, zonder zich van de ouders te vervreemden of hun opvattingen af te wijzen. Geleidelijk voortschrijden is hierbij het adagium.

Tal van knelpunten en uitdagingen liggen te wachten om opgepakt te worden:

- Versterken van de oudercontacten. Tot dusver zijn de resultaten bevredigend. Voor consolidatie van de huidige contacten en het kunnen bespreken van de toekomst van de meisjes en jongens in het onderwijs na de basisschool, moet er sprake zijn van continuïteit. Dat wil zeggen dat er sprake moet zijn van dezelfde personen op dezelfde locatie, waarbij er telkens voorzichtig een nieuw gezicht wordt toegevoegd. Zo heeft de leerkracht van de Schakelklas een belangrijke functie om de instroomcoördinator van de school voor voortgezet onderwijs en vertrouwd gezicht te geven binnen de doelgroep. Zo vormt deze instroomcoördinator weer een belangrijke schakel naar de directeur en leerkrachten op de school voor voortgezet onderwijs.
- Verzuim is een constante bron van zorg. Goede afspraken en korte lijnen met de afdeling Leerplicht, waarbij de nadruk ligt op verzuimpreventie, moeten worden voortgezet.
- Leerlingen intensief kennis laten maken met een school voor voortgezet onderwijs. Leerlingen moeten de school regelmatig van binnen zien, zich daar veilig voelen en weten dat de school een belangrijke rol in hun toekomst zal kunnen vervullen. Leerlingen moeten kennismaken en vertrouwd raken met mogelijke rolmodellen die ontbreken binnen de eigen gemeenschap. Dit vraagt om intensieve begeleiding naar en binnen de toekomstige school.
- Aan de stedelijke overheid wordt gevraagd lange termijnvisie te ontwikkelen ten aanzien van opvoeding en opgroeien van Romakinderen. Een speerpunt hierbij kan worden gevormd door stimulering van onderwijsassistenten uit de Romagemeenschap. Het bevorderen van een Roma-onderwijsassistent op basisscholen in Zuidoost dient een tweeledig doel:
 - de vroegtijdige onderwijsdeelname van Romakinderen te vergroten;
 - een voorbeeldfunctie vervullen (het eerste 'rolmodel').
- Aan het stadsdeel wordt gevraagd speciale aandacht te besteden aan Romakinderen bij voorschoolse activiteiten met als doel ontwikkelingsstimulering en voorbereiding op deelname peuterspeelzalen.
- In groter verband de opvattingen ventileren dat een project dat is gericht op kinderen uit achterstandssituaties meer baat heeft bij leerkrachten met een positieve grondhouding en de juiste didactische vaardigheden (skills) en een goed functionerend zorgbreedtenetwerk op de achtergrond, dan meer handen voor de klas.

- Aan de landelijke en stedelijke overheid wordt gevraagd een lange termijn visie te ontwikkelen, hier beleid aan te koppelen door bijvoorbeeld een OWWZ-functionaris aan te stellen in Amsterdam Zuidoost/Noord. Een dergelijke functionaris kan een rol spelen bij:
 - Organiseren van opvoedingsondersteuning;
 - Bemiddelen en bevorderen samenwerking met de Stichting leergeld met het oog op tegemoetkoming in schoolkosten;
 - Begeleiding van leerlingen in het voortgezet onderwijs en hiervoor contacten leggen met projecten die voortijdig schooluitval kunnen voorkomen;
 - Stimuleren van en adviseren bij het ontwikkelen van een voortraject bij het ROC gericht op Roma, zodat jonge Roma de weg weten die zij moeten afleggen als startende ondernemer;
 - Het stimuleren van en adviseren bij het ontwikkelen van een voortraject loopbaanoriëntatie (bij het ROC) met als doel meer inzicht te verwerven wat de mogelijkheden zijn op het gebied van scholing en de arbeidsmarkt en inzicht te verkrijgen in het eigen kunnen.